

Универзитет у Београду
ПОЉОПРИВРЕДНИ ФАКУЛТЕТ
Број: 33/6-11.
Дана 27.03.2018. године
Београд – Земун

На основу члана 51. Закона о добробити животиња ("Службени гласник РС" бр. 41/09) и члана 44. став 1. тачка 19. Статута Пољопривредног факултета Наставно - научно веће факултета, на седници одржаној 27.03.2018. године, доноси

**ПРАВИЛНИК
О РАДУ ЕТИЧКЕ КОМИСИЈЕ
ЗА ЗАШТИТУ ДОБРОБИТИ ОГЛЕДНИХ ЖИВОТИЊА**

Члан 1.

Овим Правилником регулише се састав, надлежности и начин рада Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња Пољопривредног факултета.

Члан 2.

Етичка комисија за заштиту добробити огледних животиња Пољопривредног факултета (у даљем тексту: Етичка комисија) има 7 чланова, и то:

- три представника из реда наставног особља у радном односу са пуним радним временом на Пољопривредном факултету;
- једног представника из реда наставног особља у радном односу са пуним радним временом на Пољопривредном факултету који је биран за ужу научну област Зоохигијена и здравствена заштита домаћих и гајених животиња;
- стручњака са искуством у примени статистике у истраживањима на Пољопривредном факултету;
- једног представника удружења, односно организације чији циљеви су усмерени на заштиту добробити животиња;
- једног представника ветеринарске струке (ветеринар клиничар-хирург).

Члан 3.

Чланове Етичке комисије који су запослени на Пољопривредном факултету именује декан на предлог наставно-научног већа одговарајућих института.

Чланови Етичке комисије морају имати научне односно стручне квалификације и искуство у раду са огледним животињама.

Члан 4.

Члана Етичке комисије представника удружења, односно организације чији циљеви

су усмерени на заштиту добробити животиња предлажу невладине организације које се баве заштитом животиња на захтев Пољопривредног факултета, а именује декан.

Члан 5.

Члана Етичке комисије представника ветеринарске струке (ветеринар клиничар-хирург) предлаже факултет Ветеринарске медицине или Ветеринарска комора Србије на захтев Пољопривредног факултета, а именује декан.

Члан 6.

Мандат чланова Етичке комисије је 3 (три) године и иста лица могу бити поново именована.

Чланови Етичке комисије бирају из својих редова председника и заменика председника.

Избор председника и заменика председника врши се јавним гласањем, а изабраним се сматра кандидат за кога је гласало више од половине од укупног броја чланова Етичке комисије.

Члан 7.

Председник Етичке комисије има следећа права и дужности:

- припрема, сазива и води седнице;
- предлаже дневни ред седнице;
- потписује одлуке, предлоге, закључке, стручна мишљења и друга акта;
- потписује годишње извештаје.

Члан 8.

Заменик председника Етичке комисије има следећа права и дужности:

- замењује председника Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња у случају његове одсутности или спречености да обавља послове и за то време има иста права и дужности као и председник за заштиту добробити огледних животиња;
- помаже председнику у обављању његових дужности;
- обавља послове које му повери председник Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња.

Члан 9.

Чланови Етичке комисије имају следећа права и дужности:

- присуствују и активно учествују у раду по тачкама дневног реда на седницама;
- имају право на увид у документацију која представља делокруг рада Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња;
- имају право на увид у документацију која се односи на тачке дневног реда седница Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња;
- дужни су да чувају податке које су дознали на седницама Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња, а представљају пословну тајну.

Чланови Етичке комисије дужни су да правовремено потврде свој долазак или најаве одсуство са седнице.

Члан који је спречен да учествује у раду и узастопно одсуствује са седница обавезно о томе обавештава председника Етичке комисије, писмено или електронском поштом, како би се благовремено покренула одговарајућа процедура (замена члана).

У случају промене у радном статусу члана (престанак радног односа, заснивање радног односа у другој институцији односно правном лицу, губитак лиценце или слично), члан је дужан да о томе одмах обавести председника Етичке комисије, писмено или електронском поштом, како би се благовремено покренула одговарајућа процедура (замена члана).

У случају да је члан који је спречен и узастопно одсуствује са седница из било ког разлога не обавести председника Етичке комисије, председник је дужан да на дневни ред седнице стави предлог за покретање процедуре за замену члана.

Члан 10.

Надлежност Етичке комисије:

- 1) утврђивање начина спровођења огледа на животињама, у складу са Законом о добробити животиња;
- 2) обављање стручне контроле над спровођењем огледа на животињама;
- 3) организовање обуке лица која спроводе огледе на животињама;
- 4) даје стручна мишљења министру о етичкој и научној оправданости спровођења огледа;
- 5) подношење редовних годишњих извештаја министру.

Члан 11.

У испуњавању надлежности Етичка комисија за заштиту добробити огледних животиња се руководи одредбама Закона и других општих аката којима се уређује ова област, као и адекватним научно-истраживачким методама и процедурама.

Члан 12.

Огледи на животињама у образовне сврхе могу се спроводити само ако не проузрокују непотребан бол, патњу, страх, стрес, повреду или смрт животиња.

На Факултету на основним студијама дозвољено је обављати вежбе којима се не нарушава живот и добробит, односно физичка, психичка и генетичка целовитост животиња.

Члан 13.

Етичка комисија дужна је да без одлагања прекине спровођење огледа ако се у току спровођења огледа на животињама поступа супротно одредбама Закона и да о томе обавести надлежно Министарство.

Члан 14.

Извођење огледа на животињама може се обављати на основу решења о одобрењу спровођења огледа на животињама које доноси Министар на основу стручног мишљења Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња.

Члан 15.

На писани захтев научног радника, Етичка комисија је обавезна да одмах, а

најкасније у року од 10 (десет) радних дана, изда мишљење о етичкој и научној оправданости спровођења огледа у писаној форми.

Члан 16.

На основу мишљења Етичке комисије, Факултет подноси захтев за одобрење спровођења огледа на животињама Министарству који мора да садржи следеће податке:

- 1) опис поља истраживачког рада који је написан на јасан и недвосмислен начин, како би се разумео циљ истраживања;
- 2) предности и значај спровођења огледа, потенцијалне опасности и непријатности за огледне животиње, као и категорију тежине, односно инвазивности огледа;
- 3) детаљан опис материјала и метод рада;
- 4) доказе о постојању алтернативних метода спровођења огледа и разлоге због којих се они не спроводе;
- 5) укупан број и врсту животиња по фазама огледа;
- 6) врсте и дозе анестетика и аналгетика који ће се употребљавати;
- 7) опис очекиване реакције животиња;
- 8) опис могућих негативних утицаја огледа на животиње, тежину и дужину трајања таквих утицаја, методе које ће се предузети да би се такви негативни утицаји ублажили или избегли;
- 9) начин лишавања огледних животиња живота, ако се врши у току или на крају огледа;
- 10) име лица које је задужено за заштиту добробити огледних животиња и његову стручну оспособљеност;
- 11) имена лица која ће учествовати у спровођењу огледа.

Изузетно од става 1. овог члана, за извођење специфичних и инвазивних огледа на животињама, решење из става 1. овог члана издаје се на основу мишљења Етичког савета за добробит огледних животиња.

Члан 17.

Образац захтева за одобрење спровођења огледа на животињама који прописује Министар део је овог Правилника, у информативном смислу, као Прилог 1.

Члан 18.

Документацију и мишљење Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња и издата одобрења за спровођења огледа на животињама чувају се трајно оперативно.

Члан 19.

Етичка комисија дужна је да поднесе редовни годишњи извештај Министру који се чува заједно са осталом документацијом.

Члан 20.

Етичка комисија ради и разматра питања из свог делокруга рада на редовним седницама које се одржавају према потреби.

Председник Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња сазива седнице.

Уколико је привремено спречен, седницу сазива заменик председник Етичке комисије.

Члан 21.

Позив на седницу Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња, као и материјал за седнице доставља се члановима најкасније 5 (пет) радних дана пре дана одређеног за одржавање седнице, на којој се прегледани материјал заједнички разматра. Материјал за седнице члановима Комисије шаље се електронском поштом.

Уколико је неопходно, председник може сазвати и хитну седницу Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња.

Ако постоји потреба за хитним доношењем одлуке или када за то по оцени председника, постоје други посебни и оправдани разлози, Етичка комисија може донети одлуку и без одржавања седнице, телефонским путем - телефонском седницом Етичке комисије.

У случају из става 2. овог члана обавештавају се чланови Етичке комисије о потреби доношења одређене одлуке без одржавања седнице и утврђује да ли су чланови сагласни да се одлука донесе на тај начин.

Ако се већина чланова Етичке комисије не противи доношењу одлуке без одржавања седнице, сваки члан заузима став да ли је: „за“, „против“ или „уздржан“.

Одлука се сматра донетом ако је за њу гласала већина чланова Етичке комисије.

На питања која нису уређена овим Правилником, а односе се на начин организовања и одржавања седница Етичке комисије, сходно се примењују одредбе Пословника о раду Наставно-научног већа факултета.

Члан 22.

Кворум за рад и одлучивање на седницама Етичке комисије је присуство више од половине именованих чланова.

Гласање на седницама је јавно.

У доношењу одлука Етичке Комисије поштује се принцип о избегавању сукоба интереса, односно члан Етичког комитета не може да се изјашњава по предмету у коме учествује као истраживач, ментор, други ментор, наставник-демонстратор или је на било који начин укључен у извођење огледа или је одговоран за исти.

Предлог се сматра усвојеним ако за њега гласа већина присутних чланова Етичке комисије.

Члан 23.

О раду на седници Етичке комисије води се записник.

Записник са седнице Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња води лице које за то одреди декан, на предлог Етичке комисије.

Записник садржи редни број седнице, дневни ред, време и место одржавања седнице, списак присутних и одсутних чланова Етичке комисије, са назнаком оправданости изостанка и закључке дискусије која је вођена по појединим тачкама дневног реда.

У записник се уносе и издвојена мишљења појединих чланова Етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња.

Члан 24.

После утврђивања дневног реда приступа се разматрању и усвајању записника са претходне седнице.

Записник се усваја јавним гласањем. Записник се сматра усвојеним, ако за њега гласа већина присутних чланова Етичке комисије.

Члан 25.

Овај Правилник ступа на снагу 8 (осмог) дана од дана објављивања на огласној табли Факултета.

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о раду етичке комисије за заштиту добробити огледних животиња бр. 333/13-16 од 29.12.2010. године.

Ради информисања запослених и сталној доступности одредаба овог Правилника свим запосленима. Правилник се у електронској форми објављује и на фајл серверу "Подаци" у фолдеру "Општа акта".

П р е с е д н и к
Наставно-научног већа факултета
Д е к а н

Проф. др Милица Петровић

Објављен: 27.03.2018. године

Ступа на снагу: 03.04.2018. године

**ОБРАЗАЦ ЗАХТЕВА ЗА ОДОБРЕЊЕ
СПРОВОЂЕЊА ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊАМА**

Број одобрења: _____

ЗАХТЕВ ЗА ИЗДАВАЊЕ РЕШЕЊА О ОДОБРЕЊУ СПРОВОЂЕЊА ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊАМА ИЛИ ЖИВОТИЊСКИМ ОРГАНИМА И ТКВИМА

ДЕО I : ДЕТАЉИ О РАДУ СА ЖИВОТИЊАМА

1. НАЗИВ РАДА:

--

2. КЉУЧНЕ РЕЧИ (до 5 кључних речи):

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

3. ЛИЦА КОЈА СПРОВОДЕ ОГЛЕДЕ

3.1. Одговорно лице

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ:	ЗВАЊЕ:	ИНИЦИЈАЛИ ТИТУЛЕ:
КВАЛИФИКАЦИЈЕ:		
ОБУКА / ИСКУСТВО:		
АДРЕСА НА РАДНОМ МЕСТУ:		
ТЕЛЕФОН.:	ФАКС.:	EMAIL АДРЕСА:

3.2. Остала лица

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ:	ЗВАЊЕ:	ИНИЦИЈАЛИ ТИТУЛЕ:
КВАЛИФИКАЦИЈЕ:		
ОБУКА / ИСКУСТВО:		
АДРЕСА НА РАДНОМ МЕСТУ:		
ТЕЛЕФОН.:	ФАКС.:	EMAIL АДРЕСА:

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ:	ЗВАЊЕ:	ИНИЦИЈАЛИ ТИТУЛЕ:
КВАЛИФИКАЦИЈЕ:		
ОБУКА / ИСКУСТВО:		
АДРЕСА НА РАДНОМ МЕСТУ:		
ТЕЛЕФОН.:	ФАКС.:	EMAIL АДРЕСА:

(Копирајте ову страницу ако учествује више лица)

3.3. Лице задужено за бригу о добробити животиња

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ:	ЗВАЊЕ:	ИНИЦИЈАЛИ ТИТУЛЕ:
КВАЛИФИКАЦИЈЕ:		
ОБУКА / ИСКУСТВО:		
АДРЕСА НА РАДНОМ МЕСТУ:		
ТЕЛЕФОН.:	ФАКС.:	EMAIL АДРЕСА:

4. ПЛАНИРАНО ТРАЈАЊЕ ОГЛЕДА: Од: До:

5. **ДА ЛИ ЈЕ ОВО НОВИ ОГЛЕД?** **ДА/ НЕ**

5.1 Ако НИЈЕ:

5.1.1 Број решења о одобрењу претходног огледа:

5.1.2 Назив претходног огледа (ако се разликује од садашњег предложеног)

5.1.3 Име претходног лица које је обављало оглед: (ако се разликује од садашњег предложеног)

5.2 Сврха огледа (означити ознаком X):

Оснивање приплодног запата огледних животиња које се неће користити у истраживањима, тестирањима, образовању, а њихови потомци могу да се користе у те сврхе	Сврха 0	☐
Фундаментална истраживања у вези са основном грађом и функцијом организма, органа, ткива, ћелија, молекула...	Сврха 1	☐
Медицинска истраживања која се односе на здравствене поремећаје и болести, њихов узрок, генезу, дијагностику, третман, превенцију и сл.	Сврха 2	☐
Испитивање ефикасности, токсичности и штетности лекова, вакцина, биоцида и других производа који се користе у хуманој и ветеринарској медицини, заштити биља, заштити природе и сл.	Сврха 3	☐
Развојне студије нових производа који могу да се примене у дијагностици, терапији обољења човека и животиња, заштити здравља људи и животиња, заштити природе и сл.	Сврха 4	☐
Испитивање квалитета хране за животиње, хране животињског порекла и производа животињског порекла	Сврха 5	☐

5.3. Категорија инвазивности огледа на животињама (заокружити категорију!)

A	B	C	D	E
----------	----------	----------	----------	----------

6. ВРСТА И БРОЈ ЖИВОТИЊА КОЈЕ ЋЕ СЕ КОРИСТИТИ У ИСТРАЖИВАЊИМА:

Уобичајен назив врсте	
Латински назив врсте	
Раса, сој	
Посебна особина расе, соја	
Пол	
Старост	
Телесна маса	
Порекло (извор набавке)	
Број 1. године истраживања	
Број 2. године истраживања	
Број 3. године истраживања	
Укупан број за 3 године	

6.1. Да ли је коришћење врсте забрањено или на неки други начин било којим законом или другим правним актом Републике Србије?

ДА / НЕ

Ако ЈЕСТЕ, којим :

Ако ЈЕСТЕ, навести који број животиња није обухваћен забраном, односно ограничењем:

7. СМЕШТАЈ И НЕГА ЖИВОТИЊА;

7.1. Место смештаја животиња током огледа:

7.2 Лице/а одговорно/а за дневну бригу о животињама: (а која може да се контактира и после истека радног времена и викендом)

Име и презиме:.....

Звање/радно место:.....

Телефон на послу:..... Телефон код куће:..... Мобилни:.....

7.3. Начин смештаја животиња у току огледа (означити ознаком X):

Лабораторијски услови		Фармски услови		-Стационар за животиње	
Подни систем - индивидуални		Подни систем - индивидуални		Подни систем - индивидуални	
Подни систем - групни		Подни систем - групни		Подни систем - групни	
Кавезни систем - индивидуални		Кавезни систем - индивидуални		Кавезни систем - индивидуални	
Кавезни систем - групни		Кавезни систем - групни		Кавезни систем - групни	
Бокс индивидуални		Бокс индивидуални		Бокс индивидуални	
Бокс групни		Бокс групни		Бокс групни	
Кутија		Кутија		Кутија	
Када		Када		Када	
Базен		Базен		Базен	
Рибњак		Рибњак		Рибњак	
Друго (навести)		Друго (навести)		Друго (навести)	

7.4. Огледи се обављају на (одељење, организациона јединица, катедра) навести:

7.5. Начин и праћење здравственог стања и добробити животиња у огледу у току дана, викендом, и празником (описати колико пута дневно се животиње посматрају на промену здравственог стања и понашања, у које време, на који начин се спроводи контрола здравственог стања и добробити животиња током викенда и празника).

8. ЦИЉ КОРИШЋЕЊА ЖИВОТИЊА (укратко описати са највише 50 речи)

8.1. Опис огледног дизајна писан језиком који је разумљив лаику

9. РАЗЛОГ КОРИШЋЕЊА ЖИВОТИЊА (укратко описати са највише 50 речи)

10. ДА ЛИ ВАМ ЈЕ ПОЗНАТО ДА ЛИ ЗА ОВУ ВРСТУ ОГЛЕДА ПОСТОЈЕ

ДА	НЕ
----	----

 АЛТЕРНАТИВЕ?

11. НАВЕСТИ 5 РЕФЕРЕНЦИ СТРАНИХ АУТОРА КОЈИ СУ ПУБЛИКОВАЛИ РЕЗУЛТАТЕ СЛИЧНИХ ИСТРАЖИВАЊА И УЗ ОРИГИНАЛ ОБРАСЦА ПРИЛОЖИТИ ФОТОКОПИЈЕ ТИХ РАДОВА

1.

12. У ПРАЗНО ПОЉЕ СТАВИТИ ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ/АЛГОРИТАМ ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊАМА (контролне групе, огледне групе, начин третмана, средства која се апликују, дозе, начин апликације и све остало што је релевантно за оглед)

--

13. СВРХА ОГЛЕДА

13.1 Главна сврха огледа (означити са X)?

(обележити само једно)

☐ истраживања	☐ дијагностика
☐ терапија	☐ помоћно средство за физиолошку функцију
☐ обука	☐ развојни производ (лек/вакцина/биосид/храна/ намирнице/други производи)

13.2. За коју област истраживања су од релевантног значаја или у којој области могу да се примене

(навести само једну !)

☐ конзервација / екологија	☐ пољопривреде (сточарство, особине, производност)
☐ ветеринарска медицина	☐ медицина/стоматологија
☐ основна биологија	☐ фармација

14. ПОДРУЧЈЕ ИСТРАЖИВАЊА

(обележити само једно)

☐ понашање	☐ биолошки материјали	☐ развојна биологија
☐ малигна обољења	☐ кардиоваскуларни систем/крв	☐ ендокринологија
☐ испитивање лекова/биоцида	☐ екологија	☐ раст
☐ гастроинтестинални систем	☐ генетика/генетске манипулације	☐ молекуларна биологија
☐ имунологија	☐ заразне болести	☐ исхрана
☐ мишићно-скелетни систем	☐ неуробиологија/чула	☐ бубрежна функција
☐ орална биологија	☐ паразитологија	☐ токсикологија
☐ репродукција	☐ респираторни систем	☐ друго (навести !)
☐	☐	☐
☐	☐	☐
☐	☐	☐

15. ВРСТА

☐ миш	☐ мачка	☐ овца	☐ дивља животиња/сисар
☐ пацов	☐ пас	☐ свиња	☐ птица
☐ зец/кунић	☐ коњ	☐ говече	☐ водоземац/гмизавац
☐ заморац	☐ примат	☐ коза	☐ риба
☐	☐	☐	☐ цефалоподи
☐	☐	☐	☐ друга врста (навести !)

16. КАТЕГОРИЈА ИСТРАЖИВАЊА

16.1. Да ли се истраживања спроводе ?

- ♣ A. само ради посматрања животиња у природи, на изворним стаништима, зоолошким вртovima, фармама и сл.
- ♣ B. на животињама које су претходно лишене живота ради узорковања крви, лимфе, цереброспиналне течности и чврстих ткива за успостављање културе ткива, ћелија или ради изоловања и проучавања органа *in vitro*
- ♣ C. на животињама у општој анестезији без опоравка по завршетку огледа
- ♣ D. на животињама које ће остати у животу после огледа који није проузроковао стрес животињи (апликација нетоксичних и других нешкодљивих материја, венепункција, краткотрајно обуздавање животиња, ускраћивање животињама хране и воде у границама физиолошке издржљивости и сл.)

- ♣ E. на животињама које ће преживети после огледа заснованог на минималном степену стреса кратког трајања (канулација крвних судова на анестезираним животињама, давање фармаколошких супстанци, лапараскопија, краткотрајно обуздавање дивљих животиња, ускраћивање животињама хране и воде изван граница физиолошке издржљивости и сл.)
- ♣ F. на животињама које ће преживети после интервенције која проузрокује знатан астен стреса или хроничан стрес (после већих хирушких захвата, индуковане промене понашања животиње биолошким, физичким или хемијским средствима, дуготрајно обуздавање животиње, примена токсичних или материја које проузрокују бол и сл)

16.2. Назначити врсту инвазивности огледа

(означити само једно)

☐ алгезија	☐ апликација токсичних материја	☐ зрачење
☐ генетска манипулација	☐ апликација пирогених материја	☐ интервенције на фетусима
☐ неоплазија	☐ тератогеност	☐ квалитативно неправилна исхрана
☐ биохевиорална депривација	☐ телесне повреде	☐ квантитативно неправилна исхрана
☐ социјална изолација	☐ ампутација	☐ оскудевање у води
☐ индукција заразних болести	☐ вађење целих или делова органа	☐ узимање узорака крви и након жртвовања вађење мозга
☐ индукција паразитских болести	☐ опекотине	

17. **ДА ЛИ ОГЛЕД ОШТЕЋУЈЕ ГРАЂУ И ФУНКЦИЈУ ОРГАНИЗМА ЖИВОТИЊЕ?**

ДА	НЕ
----	----

18. **ДА ЛИ ОГЛЕД ЗАХТЕВА УПОТРЕБУ АНЕСТЕТИКА?**

ДА	НЕ
----	----

19. **АКО ЈЕ ОДГОВОР ДА НАВЕСТИ:**

20. **ДА ЛИ ОГЛЕД ЗАХТЕВА УПОТРЕБУ АНАЛГЕТИКА?**

ДА	НЕ
----	----

21. **АКО ЈЕ ОДГОВОР ДА НАВЕСТИ:**

(a) врста аналгетика, доза, начин апликације:

(b) у ком периоду огледа се даје аналгетик и колико дуго траје његово дејство?

(c) лице које апликује аналгетик:

(d) разлог због кога се не употребљава аналгетик:

22. **Посматрање опоравка животиње, појаве бола и симптома стреса код животиње**

(a) колико често ће после огледа животиње бити посматране?

(b) који знаци ће бити праћени?

(c) лице које ће пратити појаву бола и стреса после огледа:

23. **УТИЦАЈ ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊЕ (означити са X)**

- потпуни опоравак   делимични опоравак   лишавање живота

24. **ПОСТУПАК СА ЖИВОТИЊОМ КОЈА ПРЕЖИВИ ОГЛЕД**

☐ удомљавање	☐ враћање у основни запат
☐ коришћење у другим истраживањима	☐ продаја
☐ друго (навести)	

25. АКО СЕ ЖИВОТИЊА ЛИШАВА ЖИВОТА НАВЕСТИ НАЧИН

--

26. АКО СЕ ЗА ЛИШАВАЊЕ ЖИВОТА КОРИСТЕ НЕКЕ ОД ФИЗИЧКИХ МЕТОДА НАВЕСТИ КОЈЕ И РАЗЛОГ (до 50 речи)

--

27. ДА ЛИ ИСТРАЖИВАЊА ПРЕДСТАВЉАЈУ РИЗИК ПО ЛИЦЕ/А КОЈЕ СПРОВОДИ/Е ОГЛЕД И ДРУГО ОСОБЉЕ?

ДА	НЕ
----	----

Ако представљају ризик, које мере ће се предузети да се ризик смањи или избегне?

--

28. НАЧИН ОДЛАГАЊА УГИНУЛИХ ЖИВОТИЊА ИЛИ ЖИВОТИЊА ЛИШЕНИХ ЖИВОТА (описати до 50 речи)

--

29. НАЧИН ОДЛАГАЊА ДРУГОГ МАТЕРИЈАЛА ИЗ ОГЛЕДА (описати до 50 речи)

--

ЖИВОТИЊЕ НА КОЈЕ СЕ ОДНОСИ ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА ЗА ИЗДАВАЊЕ РЕШЕЊА О ОДОБРЕЊУ СПРОВОЂЕЊА ОГЛЕДА

ЖИВОТИЊЕ НА КОЈЕ СЕ ОДНОСИ ЗАХТЕВ

Захтев за издавање Решења о одобрењу спровођења огледа се подноси за следеће категорије животиња:

1. сви кичмењаци, укључујући и рибе који се користе за истраживања, тестирања и образовне сврхе
2. цефалоподи (октоподи, сипе)
3. све животиње које се хватају из било ког разлога
4. све животиње које се хватају да би се обележиле, да би им се узеле телесне мере или узорци течности и ткива
5. све животиње које се лове
6. заштићене, угрожене и ретке врсте

ЖИВОТИЊЕ НА КОЈЕ СЕ НЕ ОДНОСИ ЗАХТЕВ

Захтев за издавање Решења о одобрењу спровођења огледа се не подноси за следеће категорије животиња:

1. сви бескичмењаци
2. сви бескичмењаци који нису цефалоподи
3. угинуле животиње, које нису лишене живота ради истраживања
4. јаја, ембриони, ларве, осим ларви врста риба за које се очекује да се потпуно развију до адулта
5. животиње које се посматрају на природним стаништима, резервартима, зоовертовима, без икаквих манипулација са животињама.
6. огледне животиње које се гаје у лабораторијским условима ради репродукције
7. домаће животиње које се гаје под стандардним условима
8. животиње познатих власника, које су обухваћене лечењем ако служе за обуку студената
9. животиње лишене живота или заклане из комерцијалних разлога
10. рибе из рибњака које се гаје да би се порибљавале друге воде
11. рибе које се лове ради утврђивања величине популације, миграције и др.
12. рибе које се изловљавају/узоркују угинуле(болест, тровања...)

КАТЕГОРИЈЕ ИНВАЗИВНОСТИ ОГЛЕДА НА ЖИВОТИЊАМА

Категорија “А” - огледи на неживом материјалу, живим изолатима (ћелијске и ткивне културе) и на инвертебратама.

Категорију “Б” - огледи на животињама који не проузрокују осећај нелагодности код животиња или је овај осећај слабог интензитета. Примери су експерименти на инвертебратама са комплексним нервним системом, истраживања на краткотрајно и вешто обузданим животињама ради посматрања и физичког испитивања, интравенска, поткожна, интрамускуларна, интраперитонеална, перорална, интраторакална и интракардијална (категорија “Ц”) апликација нетоксичних материја, акутна истраживања на потпуно анестезираним животињама које се на крају огледа жртвују еутаназијом, а у току огледа не могу доћи свести, тј. проучавање тренутне смрти, демонстрирање метода еутаназије после брзог увођења у бесвесно стање, као што је предозирањем анестетика или декапитација после седације или лаке анестезије и огледи који се заснивају на краткотрајном гладовању и жедновању животиња у времену које одговара дужини апстиненције у природним условима.

Категорија “Ц” - експерименти који проузрокују минимални степен стреса или бола или само краткотрајни бол. Примери су истраживања на кичмењацима заснована на канулацији или катетеризацији крвних судова или телесних дупљи под анестезијом, мале хуруршке интервенције под анестезијом, биопсија, лапароскопија, краткотрајно обуздавање ради једноставне опсервације или друге врсте испитивања, али које су повезане са минималним стресом, краткотрајни период ускраћивања хране и воде, али који превазилази период природне апстиненције, експерименти ради проучавања понашања на свесним животињама које су краткотрајно обуздане тако да је код њих проузрокован минималан степен стреса или су обуздане применом непријатних стимулуса. После завршених огледних процедура “Ц” категорије код животиња не сме да се испоље знаци анорексије, дехидрације, хиперактивност, сомнолентност, повећана потреба да леже, интензивна вокализација, појачана агресивност, аутоизолација, антисоцијално понашање или аутомутилација.

Категорија “Д” - експерименти који проузрокују значајан степен бола код кичмењака. Пример су истраживања на кичмењацима која се заснивају на хирушким интервенцијама под општом анестезијом, после којих је могућ потпуно опоравак, индукција физиолошких или морфолошких аномалија које за последицу имају бол или стрес, излагање животиње непријатним стимулусима чије је избегавање немогуће, пролонгирано физичко обуздавање у трајању од више часова, индукција промена у понашању, које доводе до стреса, као што су одвајање младунчади од мајке, агресивност, излагање предаторима, поступци који проузрокују тежак и иреверзибилан бол и прекид сензоримоторне организације, примена комплетног Фројндовога адјуванта, индукција радијационе болести и сл. Експерименталне процедуре “Д” категорије не смеју проузроковати тежак клинички облик стреса у чијој симптоматологији преовлађују непожељне промене у понашању, одсуство самонеге, дехидрација, абнормална вокализација, пролонгирана анорексија, циркулаторни

колапс, екстремна летаргија, непокретност, знаци тешке локалне и системске инфекције и др.

Категорија “Е” - експерименти који се заснивају на проузроковању бола јаког интензитета близу или изнад прага толеранције неанестезираних свесних животиња. Примери су примена мишићних релаксаната или паралитика, као што су сукцинилхолин или други куариформни лекови који се користе само ради обуздавања неанестезираних животиња при хируршким интервенцијама, наношење тешких телесних повреда, опекотина или траума неанестезираним животињама, тестови на токсичност и експерименталне инфекције или друге индуковане промене здравственог стања које за последицу имају угинуће, покушај индукције психотичког понашања животиња, методи жртвовања животиње који нису прописани од надлежне лабораторијске институције (нпр. употреба стрихнина), индукција тешког облика неповратног стреса или термичког шока. Међутим, у већини земаља које се придржавају ове категоризације забрањено је извођење поступака “Е” категорије.

ПРАЋЕЊЕ СТРЕСА КОД ОГЛЕДНИХ ЖИВОТИЊА

ПРОЦЕНА СТРЕСА				
Параметар	Животиња (ID)	Оцена	Датум/време	Датум/време
Изглед	Нормалан	0		
	Изостанак чишћења (хигијенско понашање)	1		
	Накострешеност, исцедак из носа	2		
	Пилоерекција, погрбљеност	3		
Уношење хране и воде	Нормалано	0		
	Недовољно, телесна маса опада за 5%	1		
	Недовољно, телесна маса опада за 10-15%	2		
	Изостанак уношења	3		
Клинички знаци	Нормална телесна температура, нормалан број откуцаја срца и фреквенције дисања	0		
	Благе промене телесне температуре, броја откуцаја срца и фреквенције дисања	1		
	T±1°C, одступање у броју откуцаја срца и фреквенције дисања за 30%	2		
	T±2°C, одступање у броју откуцаја срца и фреквенције дисања за 50% и више	3		
Природни облици понашања	Нормално понашање	0		
	Незнатне промене понашања	1		
	Слаба покретљивост, измењена покретљивост и изолованост	2		
	Вокализација, аутомутилација, неуобичајена смиреност, поспаност, неоглашавање	3		
Провоцирано понашање	Нормалан одговор	0		
	Незнатна депресија или хипо или хиперактивност	1		
	Промене средњег интензитета у очекиваној реакцији на провоцирано понашање	2		
	Прекоматозно стање, ареактивност, пренаглашена хипореактивност или	3		

	пренаглашена хиперреактивност			
Оцена	Ако се оцена 3 појавила више од једном, додати екстра поене за сваку оцену 3	2-5		
	УКУПНО	0-20		
Процена стреса				
0-4 нормално				
5-9 потребна примена аналгетика или другог третмана				
10-14 патња, потреба за прекидом или корекцијом огледа				
15-20 тежак стрес, завршетак огледа				